

ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ.

Αιθιοπίας λέγοντες οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, καθ' ἃς εἶχον τότε γνώσεις γεωγραφικὰς περὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἐνόουν πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ὑπὸ Αἰθιοπίων, ἥτοι μελανωπῶν, μελανοχρόων, μελαψῶν, μαύρων, κατοικουμένην, καὶ ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος πολλαχοῦ κατακαυομένην, ἐκτεινομένην δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀραβίου κόλπου ἢ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ κατὰ τὰ νότια τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λυβίας ἢ Βαρυβρίας, διακροῦντες ἐπεῖνοι τὴν Αἰθιοπίαν εἰς *Ἀνατολικὴν* καὶ *Ἑσπερίαν*.

Οὕτως ἐνόουν τὴν Αἰθιοπίαν οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, γινώσκοντες τοὺς Αἰθίοπας ἐκ τῶν ἐμπορικῶν μετὰ τῆς Αἰθιοπίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς σχέσεων, καὶ οὕτως ἐκφράζονται περὶ τῶν αἰθιοπικῶν χωρῶν ὁ Ὀμηρος, Ἡρόδοτος, Σκύλαξ καὶ ἄλλοι νεώτεροι ἐκ τῶν σωζομένων συγγραφέων, οἵτινες ὑπέθετον, καθ' ἃς εἶχον περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς εἰδήσεις, ὅτι μετὰ τῶν δύο Αἰθιοπιῶν, ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς, ὑπάρχει θάλασσα, καὶ ὅτι ἡ Ἀφρικὴ περιπλέεται ἀπὸ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἔχουσα χερσονήσου σχῆμα. Καὶ ὅντως ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀφρικῆς ὑπάρχει, ὡς θάλασσα, μεγάλη τις λίμνη, πιθανῶς ἡ μεγίστη τῶν ἐν τῇ οἰκουμένη ἀπάσῃ, λίμνη ἄγνωστος ἡμῖν ἄχρι νῦν, ἐξ ἧς ὑποτίθεται ὅτι ἐξέρχονται οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Νίγρος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, Ἄσταπος, ὁ μετὰ τοῦ Ἄσταβόρου, τοῦ μεγίστου τῶν τῆς Ἀβυσσινίας ἢ Ἀμαρίας ποταμῶν, ποίων τὸν Νεῖλον τῆς Αἰγύπτου καὶ ἄλλοι. Πρὸς ἐξερεύνησιν καὶ περιγραφὴν τῆς λίμνης ταύτης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν τόπων τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἐπεχείρησαν καὶ ἐσχάτως Ἑσπεριοὶ τινες φιλεπιστήμονες περιοδεῖας μακρὰς ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νίγρου.

Συνηθέστερον ὅμως *Αἰθιοπίας* λέγοντες οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, ἐσήμαινον τὴν πρὸς τὰ νότια τῆς αἰγυπτιακῆς ἐπικρατείας ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ ἰσημεριγοῦ, χώραν πολλὴν τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, ἐκτεινομένην ἐπέκεινα τοῦ πορθμοῦ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ πολὺ πρὸς δυσμὰς, ἐφ' ὅσον ἐγίνωσκον περὶ τῶν τόπων αὐτῶν, περιλαμβάνουσαν δὲ τὰ Σεληναῖα ὄρη, τὰ μέγιστα καὶ σημειωδέστερα τῶν ὄρέων τῆς Αἰθιοπίας ταύτης, ἐξ ὧν κατέρχεται ὁ Ἄσταβόρος ποταμὸς, ὃν οἱ γεωγραφοῦντες θεωροῦσιν ἀρχικόν τοῦ Νεῖλου, ὡς κατ' εὐθείαν ρέοντα ἐκ νότου πρὸς ἄρκτον μέχρι τῆς Μεσογείου, καὶ οὐχὶ τὸν Ἄσταπον, ρέοντα ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς προσημειωθείσης λίμνης, ὡς λέγεται, καὶ συμβάλλοντος εἰς τὸν Νεῖλον περὶ τὴν Μερὸν.

Ἄν καὶ ὁ Σέσωστρις ὑπέταξε προσκαίρως τὴν Αἰθιοπίαν, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἂν καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐκυρίευσαν καὶ ἐκυβέρνησαν πολὺν χρόνον τὴν παλαιὰν Αἰγύπτου, φαίνεται ὅμως ὅτι ἀνέκαθεν ὑπῆρχον θεωρούμενα καὶ φυλακτιζόμενα φυσικὰ τινὰ ὄρια μετὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας· ταῦτα δὲ ἦσαν ἐπὶ Περσῶν, Μακεδόνων, Ῥωμαίων καὶ μετέπειτα οὐ μακρὰν τοῦ μικροῦ καταβράκτου ἡ *Συήνη*, ἡ *Ἐλεφαντίνη* καὶ εἴ τι ἄλλο, διότι ἐπέκεινα τῶν μερῶν τούτων πρὸς νότον ὑπάρχουσι σειραὶ βουνῶν καὶ ὄρέων, καμπὰὶ τοῦ Νεῖλου καὶ ἀμμώδεις ἐρημίας, χωρίζουσαι ἀρκούντως τὰς δύο ἐπικρατείας, Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας. Ἀλλὰ περὶ τῶν φυσικῶν ὄριων τῶν δύο τούτων γειτονικῶν χωρῶν, διαμχομένων κατὰ καιροὺς κατὰ τὰ μύθρια, λέγομεν ἄλλοτε πλατύτερον καὶ ἀκριθέστερον πρὸς γνῶσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ.

Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι τὴν μὲν Συήνην λέγουσιν οἱ σήμερον Αἰγύπτιοι Ἀσσουάν, τὴν δὲ Ἐλεφαντίνη, νῆσον οὖσαν ποταμίαν καὶ πολίχνην, Σάγην, τὰς δὲ Φιλὰς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, πόλιν μεθορίαν ἀπέχουσαν ὀλίγον τοῦ μικροῦ καταβράκτου Βίρβην· αἱ πόλεις αὗται καὶ σχεδὸν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῆς Αἰγύπτου ἔχουσι νῦν ὀλιγώτερον πληθυσμὸν καὶ πλοῦτον ἢ ἐπὶ Ἑλλήνων.

Σημειωτέον ἔτι ὅτι τὴν Αἰθιοπίαν ταύτην περὶ ἧς ὁ λόγος, τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ὡς ἐσήμαινον αὐτὴν ὀρθότερόν τινες τῶν παλαιῶν συγγραφέων, πολλοὶ ἄλλοι καὶ ἴσως οἱ πλείστοι ἔλεγον ἐσφαλμένως Αἰθιοπίαν ὑπ' Αἰγύπτου, ὡς ἐὰν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἔρρεεν ὁ Νεῖλος εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ἐνῶ ἐκ τῶν ὄρέων τῆς Αἰθιοπίας κατέρχεται, ὡς πασίγνωστον ὁ μέγας οὗτος ποταμὸς, ἥτοι ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων εἰς τὰ χαμηλώτερα. Ἄρα Αἰθιοπία ὑπὲρ Αἰγύπτου ἢ καὶ ὑπεραιγυπτία.

Οἱ μετὰ τὴν αἰγυπτιακὴν ἐπικράτειαν μετὰ τῆς τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ μεγάλου καταβράκτου ὀνομαστότεροι λαοὶ ἦσαν τὸ πάλαι *Μέμνονες*, *Νοῦβοι*, *Βλέμμιες* καὶ ἄλλοι. Τούτοις προσετέθησαν οἱ *Αὐτόμολοι*, λαὸς μέγας ἐξ Ἑλλήνων καὶ ἀλλοφύλων κατὰ πιθανολογίαν, ὑπηρετοῦντες στρατιωτικῶς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ δὲ Ψαμμητίχου βασιλείᾳ ἀποστατήσαντες καὶ καταφυγόντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Οὗτοι ἐκυρίευσαν ἔπειτα καὶ ἐκυβέρνησαν τὴν Μερὸν αὐτὴν, τὸ ἀρκτικώτερον καὶ ἀρχαιότατον βασίλειον τῶν Αἰθιοπίων, ἔχοντες ἐμπορικὰς μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Μεσογείου διὰ Κυρήνης σχέσεις. Οἱ δὲ Βλέμμιες πάλλας ἐκατονταετηρίδας ἠνόχλουν τὴν αἰγυπτιακὴν ἐπικράτειαν ληστρικῶς, καὶ ὡς πειρκατοῦν τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τὸ Σίναϊον ὄρος, νεμόμενοι τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν ταύτην ἀρκτικώτερα μέρη τῆς Αἰθιοπίας. Οἱ λαοὶ

οὔτοι ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς νῦν λεγομένης Νουβίας, ἀπὸ τῶν Νουβίων κατεχόντων τὰ μέσα τῆς χώρας καὶ ἐπικρατεσάντων.

Ἐπέκεινα τοῦ μεγάλου καταρράκτου, ἐκεῖ ὕπου συμβάλλοντες οἱ ποταμοὶ Ἀσταβόρας, Ἀσταπος καὶ ἄλλοι μικρότεροι ἀποτελοῦσι τὸν Νεῖλον, σηματοῖται ἀπὸ τῶν ποταμίων ἐλιγμῶν νῆσός τις μεγίστη, ὡς ἔλεγον αὐτὴν οἱ παλαιοὶ, ὀρθότερον δὲ χώρα χερσονησώδης ἐκτεταμένη καὶ εὐγαιῶς καὶ παμφόρος, ὀνόματι Μερὸν (Χεντί), πολλάς ἡμέρας ἀπέχουσα τῶν αἰγυπτιακῶν μεθορίων καὶ περιέχουσα πρὸς τοῖς ἄλλοις μέταλλα πολύτιμα καὶ ἄφθονον ξυλείαν χρήσιμον πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὴν ναυπηγίαν. Ἡ πολυἀριθμὸς καὶ εὐδαίμων πρωτεύουσα τῆς χώρας ταύτης, ὀμώνυμος ἔκειτο κατὰ τὰ προσάρκτια τῆς νήσου ὕπου τὸ νῦν χωρίον Ἀσσοῦρ. Ἡ χώρα αὕτη περιρρέομένη ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ πολλαχοῦ ἀναμφιβόλως ποτιζομένη ὑπ' αὐτῶν δι' ὀχετῶν, καὶ διὰ τὰ φυσικὰ ταῦτα προτερήματα ἰσχύουσα καὶ εὐτυχοῦσα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἀπώκησεν, ὡς λέγεται, τὰς αἰγυπτίας Θῆβας, ἀπὸ τούτων εὐνομηθεῖσα καὶ φιλοσοφήσασα, ὡς ἐξάγεται ἔτι καὶ ἐκ τῶν σωζομένων αὐτῆς μνημείων.

Σημειωτέον παροδικῶς ὅτι καὶ τὴν χώραν ταύτην καὶ ἄλλας τῆς Αἰθιοπίας ἤρπασαν καὶ κατέχουσι δυναστικῶς οἱ νῦν Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ὁ νῦν ἰσχυρὸς τῶν Αἰθιοπῶν ἡγεμὼν, φέρων τὸν τίτλον, Θεόδωρος *Αἰθιοπίας αυτοκράτωρ* (Θεόδωρος Νιγκούσα *Αἰθιοπίαν*) ἀπαιτεῖ πάντοτε αὐτὰς, ὡς γενικὸς τῆς Αἰθιοπίας κυριάρχης. Αὐτὸς κατέχει νῦν τὴν Ἀμαρίαν (Ἀβουσσινίαν) καὶ ἄλλα μέρη τῆς Αἰθιοπίας, ἀνὴρ ἀλκιμος, μεγαλοπράγμων καὶ φιλλέλην, καταγόμενος ἐκ τῆς Χώρας ἢ Κώρας, ἐπαρχίας ὀρεινῆς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ ἑλληνικῶν γενεῶν, ὡς λέγεται. Περὶ τούτου ἐν ἄλλοις.

Τὴν Μερὸν ἱεροκρατουμένην ἀναφέρουσιν ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι παλαιοὶ συγγραφεῖς, προδήλως ἀκμάσασαν διὰ τὸν ἐνταῦθα φυσικὸν πλοῦτον, καθόσον ἐκτὸς τῶν μεγάλων καὶ ὀνομαστῶν μεταλλείων χαλκοῦ, χρυσοῦ, ἁλατος καὶ ἄλλων χρησίμων ὑλῶν, εἶχε πολλὰ καὶ πλούσια προϊόντα φυτικὰ καὶ ποικίλα ὕσπρια καὶ παντοῖα ξύλα, ἰδίως φοινίκια ἀμυγδάλινα, δρύινα, καὶ πολυἀριθμὰ ἔτι ποιμνία. Οὕτως ἔχουσα ἐκ φύσεως ἢ Μερὸν, καὶ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων εὐνομηθεῖσα, ὡς προείπομεν, κατέστησε μέγα καὶ ἰσχυρὸν κράτος αἰθιοπικόν, ἐξ οὗ ἦλθον καὶ τινες ἀποικισμοὶ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μεθ' ἧς εἶχε σχέσεις ἀρχαιοτάτας, ὡς εἰκάζεται κατὰ πιθανολογίαν ἐκτινων παρδύσεων ἑλληνικῶν, αἷα ἢ περὶ Κηφείως καὶ Ἀνδρομέδας καὶ Περσείως καὶ πτερωτοῦ ἵππου μυθιστορία ἢ προσμυθία. Ὁ Κηφεὺς ἦτο τῆς Μερὸς ἡγεμῶν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν ὁ Ἕλληνας Περ-

σεὺς ἐγένετο γαμβρὸς καὶ στρατάρχης αὐτοῦ, σώσας τὴν Ἀνδρομέδαν. Πιθανῶς πρὸ τοῦ Περσείως ἔτι εἶχον ἐπιμιξίαν ἐμπορικὴν καὶ ἄλλην οἱ Ἕλληνες ἐμποροὶ καὶ μαχηταὶ μετὰ τῶν Μεροαίων Αἰθιοπῶν, ἀφοῦ μάλιστα κατέκτησαν καὶ ἀπώκησαν τὴν Κυρηναικὴν.

Πρωτεύουσα τῆς αἰθιοπικῆς ταύτης ἐπικρατείας ἦτο ἡ ὀμώνυμος *Μερὸν*, πόλις μεγάλη καθ' Ἡρόδοτον, 50 μίλια κατὰ Πλίνιον ἀπέχουσα τῆς ἀρκτώως παραποταμίας. Ὁ Ἰσραηλίτης Ἰώσηπος, λαμβάνεται εἰπὼν ὅτι ἡ Μερὸν ἐλέγετο *Σαβά*, ὅθεν ἦλθεν ἡ βασίλισσα εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σολομῶντος, διότι *Σαβά* ἦτο ἡ παραλία πόλις, ἣτοι τὸ ἐπὶ τὸν καὶ ἐμπορεῖον τῆς Μερὸς. Ἐκτὸς δὲ τῆς πρωτεύουσας ταύτης ὑπῆρχον τὸ πάλαι καὶ ἄλλαι πόλεις καὶ κῶμαι πλούσιαι, νῦν δὲ μεγάλη ἐρημία, σώζουσα ἐνιαχοῦ τὰ εἰσέπια καὶ λείψανα τῶν ἀρχαίων οἰκισμῶν, καταστραφέντων ὑπὸ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, καὶ μόνον πολίχνη τις, ἡ *Χορτία* (*Χαρτοῦν*), ἐπὶ τῆς θέσεως ἀρχαίας τινὸς πόλεως, εὐρίσκεται νῦν κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Ἀσταβόρα καὶ Ἀστάπου ἐπὶ τῶν νοτίων μερῶν τῆς νήσου Μερὸς, περὶ ἧς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ ὅτι σχῆμα ἔχει ἀσπίδος ἀνεστραμμένης. Τὴν *Χορτίαν* ὁ Ἀγαθαργίδης λέγει *Κορτίαν*. Ἐν τῇ *Χορτίᾳ* γίνεται νῦν πᾶσα τῆς Μερὸς ἐμπορία.

Σημειωτέον, ὅτι ἐπέκεινα τῆς Ἐλεφαντίνης ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς, ἰδίως δὲ ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Στράβων, ὁ Πλίνιος, ἀναφέρουσι τινὰς πόλεις *Ψέλιχη* (*Δάκκα*) καὶ *Πρήμιδα* (*Ἰπρέμ*) καὶ ἄλλας πρὸς δυσμὰς τοῦ Νεῖλου, *Νάπατα* δὲ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, καθέδραν τῆς βασιλείας *Κανθάκης*, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν Αἰθιοπῶν, τῶν πέραν τῆς αἰγυπτιακῆς ἐπικρατείας καὶ ἔτι νοτιότερον ἀναφέρονται συνεχῶς γυναῖκες βασιλεύουσαι αὐτῶν, ὅπερ σημαίνει καθ' ἡμᾶς, ὅτι αἱ τῆς Αἰθιοπίας γυναῖκες, ὡς αἱ *Δάκαι* ἔχουσιν ἀξίαν τινὰ σωματικὴν καὶ ἠθικὴν ἐνώπιον τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐτίμων καὶ πολλάκις ὠπλιζον αὐτὰς, ἔχοντες ἡμεραῖον ἢ τεκμήριον καὶ τοῦτο τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ αὐτῶν. Σήμερον ἢ ἐπέκεινα τῆς Συήνης χώρα τῆς Αἰθιοπίας λέγεται διὰ γενικοῦ τινος ὀνόματος *Νουβία*, τὰ δὲ προσνότια (τῆς παλαιᾶς Τρωγλοδυτικῆς καὶ Μερσανῆς μέρη) λέγονται *Σουδάν*, κατακτηθέντα καὶ ταῦτα νεωστὶ ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ περ ἀνήκοντα τῇ χριστιανικῇ Ἀβουσσινίᾳ γεωγραφικῶς καὶ ἱστορικῶς. Ἡ *Νουβία* καὶ τὸ *Σουδάν* κατοικοῦνται ἀναμιξῶς ὑπὸ χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν, τὰ δὲ *Σεληναῖα* ὄρη καὶ ἡ *Ἀμαρία* ὑπὸ μόνον χριστιανῶν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι πάντοτε ὀλιγώτατοι ἀλλόθρησκοι, Μωαμεθανοὶ, Ἰσραηλίται καὶ εἰδωλολάτραι.

Περὶ τῶν μεσογείων μερῶν τῆς Αἰθιοπίας, περιλαμβανούσης τὴν νῦν Ἀμαρίαν, Νουβίαν, Σουδάν καὶ ὅσα ἄλλα, καὶ ἐνωθησομένης αὐτῆς πιθανῶς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, (εἰάν μάλιστα ὁ Θεόδωρος, γινόμενος φίλος τῆς μεγάλης Βρετανίας, συστήσῃ τακτικὸν στρατὸν καὶ καλὸν πυροβολικὸν καὶ ναυτικὴν δύναμιν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ καὶ ἐπέκεινα), περὶ τῆς νῦν μεσογείου Αἰθιοπίας, λέγομεν, παραθετικῶς πρὸς τὴν παλαιάν, ἄλλοτε γράφαμεν πλατύτερον τὰ δέοντα. Ἐν δὲ τῷ παρόντι σημειοῦμεν μόνον πρὸς γνῶσιν ἰδίως τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν λογιωτέρων Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐμπόρων ὅσα οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς Ἀγαθήμερος, Ἀρτεμίδωρος, Πτολεμαῖος, Ἀγαθοκρίτης, Στράβων, Ἀρριανὸς καὶ ἄλλοι παρέδωκαν ἡμῖν περὶ τῶν δυτικῶν τῆς Ἐρυθρᾶς παραλίων, ἀνηκόντων νῦν εἰς δύο χωριστὰς ἐπικρατείας, τὴν αἰγυπτιακὴν καὶ τὴν αἰθιοπικὴν, καὶ ὑπὸ τινῶν παλαιῶν συγγραφέων περιλαμβανόμενων πάντων ἀπὸ τῆς Ἡροῦς (Σουῆς) μέχρι τοῦ πορθμοῦ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τῆς αὐτόθι Δαιρῆς ἄκρας (Βαδελμανδῆ) ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα *Τρωγλοδυτικῆ*, λεγομένη οὕτω διότι οἱ τὰ παράλια ταῦτα νεμόμενοι ὑπήκοοι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας κατέκουν συνήθως ἐν τρώγλαις, ἢ τρώπαις, ἢ σπηλαίοις φυσικοῖς καὶ χειροποιήτοις, ὡς πολλοὶ τῶν ἀντιπέραν Ἀράβων.

Ὁ Στράβων ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς Ἡρωιοπόλεως ἦτοι Ἡροῦς ἀναφέρει ἐπὶ μὲν τῆς αἰγυπτιακῆς παραλίης πόλιν *Φιλοτέραν*, κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος Σατύρου, ἀξιωματικοῦ τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου, κειμένην δὲ ὑπὸ τὸ ὄρος, ἢ λόφον *Αἶνον*, ἔπειτα πόλιν *Ἀρσινόην*, ἑλληνίδεα καὶ ταύτην, μεθ' ἣν *Θέρμας* ἦτοι θερμὰ ὕδατα, πικρὰ καὶ ἀλμυρὰ ἐκ πέτρας ὑψηλῆς καταρρέοντα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πλησίον ἕρος τι μιλιτώδες ἐν μέσῳ πεδιάδος, ἔπειτα *Μυός ὄρμον* ὀνομασθέντα, ἕστερον *Ἀφροδίτης ὄρμον*, λιμένα μέγαν, τὸν εἰσπλοῦν ἔχοντα σκολιὸν, καὶ πρὸ αὐτοῦ τρεῖς νῆσους, τὰς μὲν δύο ἐλειορύτους, τὴν δ' ἄλλην μελεαγρίδων (φραγκοκοτῶν) μεττήν, ἔπειτα κόλπον *Ἀκάθαρτον* τῆς Θεβατῆδος χώρας, ὄντως ἀκάθαρτον, καθὼς ἔχοντα πολλὰς χοιράδας καὶ ῥαχίαις ἦτοι πετρώδεις καὶ ὀλιγοβαθεῖς αἰγιαλοὺς, καὶ καταίγιδας τῶν ἀνέμων. Ἐν δὲ τῷ βάθει τοῦ κόλπου τούτου ὑπῆρχεν ἡ *Βερενίκη*, πόλις καὶ αὕτη ἑλληνίς, λογιζομένη τὸ πάλαι μεθορία πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν. Πρὸ τοῦ ἀκαθάρτου κόλπου ὑπάρχει νῆσος λεγομένη πρότερον *Ὀριώθης* ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄψεων, ἔπειτα δὲ μετονομασθεῖσα *Τόπαζος*, ἐξ ἧς οἱ Πτολεμαῖοι συνέλεγον τὸν πολύτιμον λίθον *τοπάζιον*.

Μετὰ τὸν ἀκάθαρτον κόλπον ἄρχεται ἡ αἰθιοπικὴ παραλία, καὶ πρῶτον ἢ κατ' Ἀρριανὸν *Τιση-*

βαρηκὴ χώρα, ὑπὸ τῶν Ἰχθυοφάγων ἐν μάνδραις κατὰ τὰ στενώματα καὶ σποράδην οἰκούντων. Ἄνωθεν δὲ τούτων κατὰ τὰ μεσόγαια ἦσαν οἱ βασιλευόμενοι *Μοσχοφάγοι*. Ὁ Στράβων μετὰ τὴν νῆσον *Τόπαζιν* σημειώνει γένη αἰθιοπικῶν Ἰχθυοφάγων καὶ Νομάδων, ἔπειτα *Σωτείρας* λιμένα, ἔπειτα παραλίαν χαμηλὴν κατὰ τὸ μέρος, ὅπου ἡ θάλασσα ἐγίνετο πολὺ ῥηχὴ, δεχομένη ἴσως αὐτόθι παρά τῶν ποταμῶν τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Ἀραβίας πολλὸν χροῦν, τρέφοντα οὐ μόνον πολλὰ φύκη καὶ μνία καὶ πόαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἀλλὰ καὶ δένδρα ἐν βάθει. Αὐτοῦ ὑπάρχουσι πολλοὶ θαλάσσιοι κύνες (κυκλόψαρα). Ἐπειτα δύο ἕρη, *Ταῦροι*, φαινόμενα μακρόθεν εἰς σχῆμα τῶν ζώων τούτων· ἔπειτα *Ἰσιδος ἱερὸν*, ἔπειτα νῆσος ἐλαιόφυτος, μεθ' ἣν ἡ *Πτολεμαῖς*, πόλις ἑλληνικὴ, κτίσμα Εὐμήδους. Αὐτοῦ πλησίον ἐκβάλλει ποταμὸς τις, ἀπόσπασμα ὧν τοῦ προσημειωθέντος *Ἀσταθόρα*. Μετὰ τὴν Πτολεμαίδεα ὑπάρχουσι ἑξὶ νῆσοι *Λατομίαι* καλούμεναι, καὶ μετ' αὐτὰς τὸ *Σαβαίτικόν στόμα*, καὶ τούτου ἄνωθεν φρούριόν τι, *Σούχου* τινὸς ἡγεμόνος Ἴδρυμα. Ἐπειτα λιμὴν *Ἐλαία* καὶ ἡ Στράτωνος νῆσος. Ἐπειτα λιμὴν *Σαβὰ* καὶ κυνήγιον ἐλεφάντων, οὗ ἄνωθεν ἡ *Τηνεσίς* χώρα, κτήσις τῶν προσημειωθέντων *Ἀτομόλων* Ἑλλήνων καὶ οἶων ἄλλων ξένων, αἵτινες κατεῖχον καὶ τὴν *Μερόην* καὶ ἄλλην ἐτι νῆσον τοῦ ποταμοῦ, γυναῖκα δὲ βασίλισσαν. Ἀπὸ τῆς *Μερόης* μέχρι τῆς *Τηνεσίδος* καὶ τῆς παραλίας *Σαβᾶς* ὁ Στράβων θέτει ὁδὸν 15 ἡμερῶν εὐζώνῳ. Παροικοῦσι δὲ εἰς τὰ λεοντόδοτα χωρία ταῦτα οἱ *Ῥιζοφάγοι* καὶ Ἑλενοὶ Αἰθίοπες. Μετὰ δὲ τὴν Ἐλαίαν αἱ *Δημητρίου σκοπαὶ* καὶ *βωμοὶ Κόνωνος*. Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ χώρα τις *Κοράκιον* εἶχε πλῆθος καλῶν ἰνδικῶν καὶ γυμνήτας κατοίκους. Μετὰ δὲ τοὺς Κόνωνας βωμοὺς ὁ *Μήλιος* λιμὴν, εἶτα ὁ *Ἀντιφίλου* λιμὴν καὶ ὑπὲρ τοῦτον *Κρεωφάγοι*, κολοβοὶ τοὺς βλαβνοὺς, καὶ αἱ γυναῖκες Ἰουδαϊκῶς ἐκτεθειμέναι. Ἐπειτα λιμὴν ἄλλος *Κολοβῶν ἄλσος* λεγόμενος καὶ ἄλλη *Βερενίκη* πόλις ἑλληνίς, μεθ' ἣν *Σαβὰ* πόλις, εἶτα τὸ τοῦ *Εὐμένους* ἄλσος, οὗ ὑπέρεται πόλις *Δαραβὰ* Ἰθαγενῶν *Ἐλεφντοφάγων*, μεθ' οὗς μεσογειότερον οἱ *Στρουθοφάγοι*, ἄλλο γένος Αἰθιοπῶν. Πάντων δὲ μελανώτεροι καὶ πλέον μικρόσωμοι καὶ βραχύδοιο ἦσαν οἱ *Ἀκριδοφάγοι*, ζῶντες ἀπὸ ἀκρίδων οὐ πλέον τῶν 40 ἐτῶν.

Μετὰ τὸν Εὐμένειον λιμένα μέχρι τῆς Δαιρῆς ὠκουν κατὰ Στράβωνα ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἐν μεσογαίᾳ *Ἰχθυοφάγοι*, *Κρεωφάγοι*, *Χελινοφάγοι*, *Κολοβοὶ*, νομάδες οἱ πλείους, ὀλίγοι δὲ οἱ γεωργοῦντες, πᾶσα δὲ ἡ παραλία πλήρης φοινικίωνων, ἐλαιώνων, δαφνίωνων καὶ ἡ ἐκτὸς ἐτι τῆς Δαιρῆς. Πρὸ τῆς παραλίας ταύτης εἰσὶ νησίαι πολλὰ, ὧν

τρία πλησίον ἀλλήλων κείμενα λέγονται, τὸ μὲν *Χελωνῶν*, τὸ δὲ *Φωκῶν*, τὸ δ' *Ἰεράκων*. Ἔστι δέ τις καὶ *Φιλιππου* νῆσος, καθ' ἣν ὑπέρεκται τὸ Ποθαγγέλου λεγόμενον τῶν ἐλεφάντων κυνήγιον, εἴτ' Ἀρσινόη πόλις καὶ λιμὴν καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Δειρῆ, ἄκρα καὶ πόλις ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ.

Πρὸ τῆς Δειρῆς ἄκρας ὑπάρχουσιν ἕξ νησίαι, ὧν μία μικρὰ ἢ ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, λεγομένη τὸ πάλαι *Κύτις*, νῦν δὲ *Περίμη*, κατασχεθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, αἱ δὲ ἄλλαι ἀπώτερον ἐν τῷ Αὐαλίτῃ κόλπῳ, καὶ τούτων ἡ μεγίστη ἐλέγετο *Διοσκορίς* (Σοκοτόρα). Τὸ δὲ ἀντίπορθμον τῆ Δειρῆ ἐπὶ τῆς Ἀραβίας ἀκρωτήριον ἐλέγετο *Ἀκίλας*.

Αὐαλείτην κόλπον ἔλεγον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, ἀπὸ τῆς ἐν Ἀζανίᾳ πόλεως Αὐάλας, (πόλεως ἑλληνίδος καὶ ταύτης), τὴν ἐξω τοῦ πορθμοῦ τῆς Ἐρυθρᾶς κολπώδη θάλασσαν, τὴν μεταξὺ Ἀζανίας καὶ Ἀραβίας. Ἀζανίαν δ' ἔλεγον, (ἀπὸ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἀζανίας, ὅθεν ἤλθον ἀποικοὶ ἐνταῦθα), τὴν ἐπέκεινα τῆς Δειρῆς ἀρωματοφόρον καὶ ἐλεφαντόφυτον χώραν τῆς Αἰθιοπίας. Ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης ἦσαν καὶ ἄλλαι πόλεις Ἑλληνίδες, Μαλακός, Μόσυλλον, Ὀπάνη κτλ., ποταμοὶ δὲ Ῥαπτὸς, Ἐλέφας, Δαφνῶν, κατερχόμενος ἀπὸ τῶν ἀβυσσινικῶν ὀρέων. Ὁ Ῥαπτὸς ὠνομάσθη ἀπὸ τῆς παρ' αὐτῷ πολίχνης *Ῥαπτῶν*, ὠνομασθείσης καὶ ταύτης ἀπὸ τῶν Ῥαπτῶν πλοιαρίων τῆς Αἰθιοπίας, κατασκευαζομένων ἀπὸ λεπτῶν ξύλων καὶ σκεπαζομένων ὑπὸ Ῥαπτῆς πισσωμένης ὀθόνης (χονδροῦ μουςαμά).

Τὰ κυριώτερα μέρη παντὸς τοῦ περίπλου τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τὰ σωζόμενα παλαιὰ ὀνόματα ἐν τῇ θαλάσῃ ταύτῃ νήσων καὶ νησίδων ἐκθέτομεν ἄλλοτε ἀκριβέστερον πρὸς γνῶσιν τῶν ἡμετέρων ναυτικῶν καὶ δημοσιογράφων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ καὶ Αἰθιοπίαν Ἑλλήνων, δίδοντες ἀφορμὴν τινὰ τοῖς λογικτέροις αὐτῶν, ἵνα μελετῶντες τὴν παλαιὰν τῶν μερῶν αὐτῶν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν, γνωστοποιῶσιν ἡμῖν τὴν νῦν κατάστασιν αὐτῶν διὰ τοῦ περιοδικοῦ τύπου καὶ ὅπως ἄλλος, σημειοῦντες πάντοτε τὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ τῶν τόπων ὀνόματα, παραθετικῶς πρὸς τὰ νεώτερα.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ἠρώου ἰσθμοῦ ἡ ἑλληνικὴ ναυτιλία καὶ ἐμπορία ἔχει νέον στάδιον ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ, συχνάζουσα παντοῦ καὶ ἐξω αὐταῖς, παραινουμεν τοὺς λογίους Ἕλληνας οὐ μόνον εἰς τὸ μελετᾶν καὶ γράφειν τι εἰς τὸ ἐξῆς περὶ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰθιοπίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ περιοδεύειν τοὺς τόπους αὐτοὺς, καὶ συγγράφειν πάντα τὰ κατ' αὐτοὺς πρὸς γνῶσιν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Εὐρώπης, σχετιζόμενοι φιλικῶς μετὰ τῶν ἐντοπίων λαῶν, ὡς ἀνέκαθεν γνωρίμων καὶ εὐνοϊκῶν πρὸς τὸν ἑλληνισμόν. Συνιστῶντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἔμ-

ποροι καταστήματα ἐμπορικὰ ἐπὶ τῆς Ἠρώς, τῆς Φιλωτέρας, τῆς Βερενίκης, τοῦ Ἀκαθάρτου, τῆς Ἀδούλης καὶ τῶν νήσων, ἃς μὴν ἀμελῶσι καὶ τὰς κτήσεις ἐπ' αὐτῶν, ὅπου συμφέρει ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ὁ Στράβων ἀναφέρει τὴν *Αὐξούμην*, πόλιν μεσογαίαν τῆς Ἀβυσσινίας, ἀκμάσασαν μάλιστα μετὰ Χριστὸν, ἀποσιωπᾷ τὸ ἐπίνειον αὐτῆς τὴν *Ἀδούλην*, πόλιν ἐμπορικωτάτην καὶ πλουσίαν, διὸ καὶ ἐπονομασθείσαν *Πάγχρυσον*. Ἐν Αὐξούμῃ, (ἐν ἣ σώζονται εἰσέτι ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαί), τόσον ἦσαν οἱ Ἕλληνες πολυάριθμοι, πλούσιοι καὶ ἀγαπητοί, ὥστε ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐλαλεῖτο κοινῶς ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ, πρωτεύουσῃ τότε τῆς Αἰθιοπίας, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀδούλῃ καὶ ἄλλοι. Ἀπὸ τῆς παραλίας Ἀδούλης ἡ ὁδὸς ἦτο τριῶν μὲν ἡμερῶν εἰς τὴν Κολόνῃν πόλιν, καὶ ἐκεῖθεν πέντε ἡμερῶν εἰς τὴν Αὐξούμην. Ἡ Ἀδούλη λέγεται νῦν Ἀρχικόν (*Arkesso*), ἴσως καθὸ ἀρχὴ τῆς μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ συγκοινωνίας. Πρὸ τοῦ *Ἀδουλιτικοῦ* κόλπου ὑπάρχει νησίον *Ὀρεινὴ*, καὶ ἐν τῷ βάθει τοῦ κόλπου ἄλλο νησίδιον *Διοδώρις*. Ἡ Αὐξούμη κατὰ τινὰς ἦτο κτίσμα τῶν Αὐτομόλων Ἑλλήνων, εἰσχωρησάντων ἐκπαλαί εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ἣν ἐν μέρει καὶ ἐκυβέρνησαν χρόνον τινά, ὡς προείπομεν.

ΕΓΘΓΦΡΩΝ.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ (*).

«Οἱ καλῶς διακορήσαυτες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιούνηται» φησὶν ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος (*). Ὁ γοῦν Χριστὸν πλουτῶν, καὶ αὐτὸν ἀεὶ ἐν τῇ ψυχῇ περιφέρων, ταῦτα ἄπερ ὁ Δεσπότης καὶ Διδάσκαλος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ παραβολῇ τῶν ταλάντων εἶρηκε πρὸς τοὺς ἐπαυζήσαντας ταῦτα, ὡς: «ἐπ' ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω» καὶ: «εἰς τὴν χαρὰν εἰσελθεῖν τοῦ Κυρίου» ἀπεφῆνατο (**). Τοιαῦται γὰρ αἱ τοῦ Θεοῦ

(*) Ὁ «Εὐαγγελικὸς Κήρυξ» ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ φυλλαδίῳ τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, περιθεὶς ἐκ τῆς ἀνεκδότου Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἡμετέρου Κ. Ι. Σακελλίωρος, πρᾶξιν γενομένην τὸ 1455 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γενναδίου περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ ἀρχιερέως Ῥόδου. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ἐφάνησαν ἡμῖν ὅπως ἀντικείμενα εἰς ὅσα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἱστορήθησαν καὶ ἐπιστεῦθησαν περὶ τῶν μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν τῆς τε Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς σχέσεων, παρακαλέσαμεν τὸν καθηγητὴν τῆς ἱστορίας Κ. Κ. Παπαρρηγόπουλον νὰ δευκρινήτῃ, εἰ δυνατόν, τὸ πρᾶγμα. Εἰς ταύτην ἡμῶν τὴν ἐρώτησιν ἀπαντᾷ ἢ ἐν σελ. 454 ἐπιστολῇ πρὸς πλείονα δὲ κατανόησιν ἀνατυποῦμεν τὴν ἐν τῷ Εὐαγ. Κήρυκι πρᾶξιν.

(*) Α'. Τιμόθ. Γ'. 13.

(**) Ματθ. ΚΒ'. 23. Οὐκ ἔρρωται μὲν τοι τὸ χωρίον, ἐξέρρω-
ηκότος τοῦ κατηγορουμένου τῆς προτέρας.